

عەبدولقادری گویزەرەشی و چەند هەلبەستین نەبەلاقری

سامی بنیامین ریکانی

عەبدولقادری کزل کایا ئیک ژ هەلبەستقانی
دیارین باکووری کوردستانی یه و هەر ل
دەستیکا گەنجاتییا خوه هەز ل هەلبەستقانی
دیرینین کورد کره مینا مه لای جزیری و
فهقیی تهران و نهحمه دی خانی و ههروه سا
گه له کئ سه رسام بوویه ب قان ههلبه ستفانان
و فیانا وه لاتی و گه لی و چیا ییت کوردستانی.

نه‌هاتینه به‌لافکر و نه‌ها کار ل سهر ده‌یتته کرن کو وان ژێ دپه‌رتوکه‌کا تایه‌ت دا به‌لاف بکه‌تن.

په‌رتوکه‌کا دیوانا هه‌فت ته‌به‌ق:

دیوانا هه‌فت ته‌به‌ق ناف و نیشانی پهرتوکه‌کا وی نه کو د ئەف ساله‌دا ژ لای ناه‌ندا خانی یا ره‌وشه‌نیری و راگه‌هاندنێ ل ده‌وکی هاتیه‌ چاپکر و که‌فتیه به‌رده‌ستی خوانده‌فانان، کو ب هه‌ردوو تیپن لاتینی و عه‌ره‌بی هاتینه نقیسن، و هه‌له‌ستین وی لسه‌ر (چیا، گه‌لی، ئاف، زۆزان، دیروک، که‌فته‌شوپی، جوگرافیا) یێ نه. له‌وما ب دیوانا هه‌فت ته‌به‌ق ناف لێ دانایه.

چه‌ندین په‌رتوکی دپروکی ژێ چاپکری نه

ژبلی نقیسن شعرێ گرنگیه‌کا باش دایه نقیسن دپروکی و چه‌ندین به‌ره‌مه‌ین چاپکری یێن هه‌ین کو ل سهر ئەرک خۆ چاپکرینه و که‌فتینه د خزمه‌تا خوانده‌فاناندا مینا (بووکا بارانی، دیوانا شته‌نجی، فه‌لسه‌فا هه‌ژده‌ هزار عالمی، ترسا ۱۹۳ وه‌لاتین دونیایێ کو ئەف په‌رتوکه‌ ب کۆرۆنایێ وعیلمن مه‌نتیق و ئاسلی فه‌ یاگریدايه. سه‌د ئەشیره‌تین کوردان و دیوانا هه‌فت ته‌به‌ق یا هه‌له‌ستانه).

ئەفه‌ چه‌ند هه‌له‌ستین وی یێن نه‌به‌لافکرینه:

ئالا ره‌نگین روومه‌تا گه‌لان

ئالا ره‌نگین من بوویه خه‌م
هه‌شت سه‌دو سی‌زده ره‌قه‌مه
ترک و عه‌ره‌ب کورد و عه‌جه‌م
مه‌نا بکه‌ن کووریت ئاده‌م.

که‌سه‌ک و سوور و زه‌ر و سیسه
هه‌شت سه‌دو سی‌زده نقیسه
نه‌ژی بوو بادین و بدلیسه
ژ بوو جیهانی ئەندوونیه.

ئالا ره‌نگین ب ده‌ورانه
ئەف جیهانه‌ یا چه‌رخانه

عه‌بدولقادر کزل کایا ئیک ژ هه‌له‌ستفانین دیارین باکووری کوردستانی یه‌و هه‌ر ل ده‌ستپیکا گه‌نجاتییا خوه‌هه‌ز ل هه‌له‌ستفانین دپریین کورد کریه مینا مه‌لایێ جزیری و فه‌قیب ته‌یران و ئەحمه‌دی خانی و هه‌روه‌سا گه‌له‌کن سه‌رسام بوویه ب فان هه‌له‌ستفانان و فیانا وه‌لاتی و گه‌لی و چیاپیت کوردستانی.

ناف و ژدایک بوون

ناقێ وی یێ دروست (عه‌بدولقادر کورێ عه‌بوینی کورێ سه‌عیدی کورێ عه‌لی کورێ یوسف کورێ عه‌بدولکه‌ریم) یێ گوێزه‌ره‌شی یه‌ سه‌ر ب ئەه‌اله‌تا هه‌کاری (جوله‌مپوگن) فه‌ یه‌ و ل ساله‌ (۱۹۴۱) ژ دایک بوویه.

چوونا وی بو خواندنێ

ل ساله‌ (۱۹۴۸) چوویه خواندنگه‌هێ و بو هه‌یاما ساله‌کی خواندییه لێ ژبه‌رکو تووشی چاف کولی بوو ژ ئەگه‌ری نه‌ بوونا چاره‌سه‌ریین رۆناهیا چافین خوه‌ ژده‌ست دان، پاشی خواندنگه‌هێ ده‌یلتین.

چوونا وی بو خواندنا قورناتی

و هه‌ر ژ زارۆکینیا خو فیری قورنان خواندنێ بوویه ل نک مه‌لا ئەحمه‌دی گوێزه‌ره‌شی خواندییه و ل ده‌ستپیکێ پیتین قورناتی نیشاداینه و ب باشی فیربوویه و پشتی چافین وی تاری بووین چه‌ند سوره‌تین قورناتا پیرۆز ژبه‌ر کرینه و هه‌تا نوکه‌ ماینه ل بیرو وی.

ژ ده‌ستدانا چافین وی

چافین وی ئیک ژ به‌یترین و جوانترین و مه‌زنترین چاف بوون ل گوندی گوێزه‌ره‌شێ دا تشت چه‌ندی دویربا دا بینیتن ئەفه‌ ژێ بو ئیک ژئه‌گه‌رین ژده‌ستدانا چافین و کو ژلایێ که‌سه‌کی فه‌هاتبوونه چافینکر. ئەبوو ل هه‌یقا چریا ئیکێ ل ساله‌ ۱۹۴۹ تووشی چاف کولی بوو، هه‌ر ئیکسه‌ر به‌ره‌ف نوژدارانقه‌ بر لێ چ چاره‌سه‌ری نه‌بوون، پاشی بابی وی ئینا عیراقی و بره‌ میسل و که‌رکوک و به‌غدا لێ چ چاره‌سه‌ری نه‌بوون.

نقیسنای وی یا هه‌له‌ستی

پشتی کو چه‌ندین هه‌له‌ستین هه‌له‌ستفانین مه‌زن یێن کوردان مینا مه‌لایێ جزیری و فه‌قیب ته‌یران و ئەحمه‌دی خانی و چه‌ندین هه‌له‌ستفانین دی، پاشی ده‌ست ب فه‌هاندنا هه‌له‌ستان کریه، و هه‌له‌ستین وی وه‌لاتپاریزی و نشیمان په‌روه‌ری و سروشتی کوردستانی نه. و هند ژ وان د په‌رتوکه‌ (دیوانا هه‌فت ته‌به‌ق) دا به‌لافکرینه و هند ژێ

خين ب خيني قه ناهيت شوشتن

ئەي دەولەتان ئەم خەمگريڻ.
ب گازندان قە ئەم مريڻ.
ترک و كورد پيڭقە دئ گريڻ
ژ بيھنا ژەھر و بارووتان.

كا نووژداريا لۆكمانى
گووستيل دەستى سوولەيمانى
ئەم ليدگەرن بن ئەسمان
ژ بو ئاشتيا ملەتان

كانى ئەينا ئەسكەندەرى
نە نەشەن مەزىخين قى قەرى
ئەم كەفتينە قى چەنبەرى
بازارا در و ياقووتان

شيري تەيران دەستبەكەفیت
ئەو دەرمانى پەيقامە بيت
زمانى مە رحا مە بيت
خلاس نابين ژ گۆت گۆتان

پيشكەفتن ستير و مەريخان
ھيزا سارووخ و سيملخان
پاشكەفتن يا شەرە نيخان
دا ليگنەگريڻ ھەجەتان

خوون خوويڭقە نايت شوشتن
دەرمان ئاقە بەسە كووشتن
داى و باب ژ قەھران مشتن
دلى ترك و كووردان سوٲتان

نەكەن لۆميت مە كووردانە
ئەف روومەتە يا ھەميانە

ھەفت كيشوھران گۆتنەك فەر
خەلك ھەلفريڻ چوونە قەمەر
بندەست ماينە ھندەك دەقەر
ئاقلمەندن ناخازن شەر

ئالا رەنگين ب رەونەقە
ريزگرتنا دەق و دەقە
ل ژينگەھى دا شەفەقە
بەسن تۆپوو تەقۆ رەقە

دوو جەم سەران سەر زفران
خوھندەفانيت قەدرگران
ريزى بگرن ل چارچران
بەسە جەنگا بالەفران

نەخش و نيگار و خەتا راست
ئەقان گەلان ئازادى خاست
قى رۆژھەلاتا نافەراست
مخابن مافى مە گووھاست

ئالا رەنگين مفا چەندە؟
ھنيراندا كوو ھەلقەندە!
نەتەو ھەنە يىك تاشقەندە
بن سبريا ساقول بەندە

فہ گرت گورزا عوسمانیہ
برہ بہ غدا ل زیندانی۔

نووروولہ بہ گئی ہہ کاری
سووورائی فیلی کھش بہرواری
تہرتووش، پنیانش، تیاری
جانگیریا ساترنجانی۔

نووروولہ بہگ شیئی مہردان
سووورائی فیلی کھرگہدان
میری زوزان و سہرہدان
چہل و بہرچہ لیت سپیخان؟

پاشایی کوورد بہدرخانہ
روونشتی کووچک و دیوانہ
کوومکرن جندی و ئیکانہ
سہرۆکی سپی ساترنجانی

بہدرخان بہگ میری بۆتان
میژوو وی ئاقیتہ لۆتان
ہہفرکی تہ کووریت عوسمان
سہخمہراتی سہرہلدانی

ییزدین شیئر تہ میری چہلہنگ
راکرن لہشکەر و پیشہنگ
ہہرافتن چہپہر و ئاستہنگ
فرزینی سپی ساترنجانی

ییزدین شیئرہ رۆژا میران
ہرینا پلنگ و شیران

دہنگی کووردان وئوقیانووسیا
بہرہشان بییتہ ئیسا
مہدی یی زہمانی دیسا
تہم گووہدہین فان شیرہتان
خہتنہزانیم کووشتار نابم
کووردی سافم تہرۆر نابم
ہہسپن قولہ سوووار نابم
تہفہ رامانا سوچہتان۔

ساترنجا مامۆستان

چہند سۆرانان کری خہبات
میر مہمہد بہر و بنیات
ل ستہنبۆلی ستاندی خہلات
ئاسیگہہا سپیہ ساترنجانی

مہمہد بہگ رہواندزی
فہخہر کری ناف ووخزی۔
دۆزدارن نہقییت ہووورمزی
کیسرا و قاچاریت ئیرانی

کشینا میری بادینان
ہہل زاخۆ ہہتا شہمدینان
چہند تہشیرہت وی پیک تینان
سووورائی ہہسپن ساترنجانی

سماہیل پاشا بادینیہ
لہشکہری وی کاری سپیہ۔

كۈرى شەرىئى سۈولتان رەشىد
رۆلىك دايە كوردستانى

ئەف سەرۆكىت ناقتى وان ناڧ ھەلبەستى بەركىت
ساترنجى يى سپىنە. يىت رەش نەھاتە نقتىسەن، لەورا دا نە
بىن رەكەبەر.

خاتر خوەستنا پرتووكى

ئەى برادەر يىت خوەندەڧان
ئەف ئەو خەبات، ئەف ئەو دىوان.
رەقەم ھەيە بەند و بەيان.
ھزار و نەھسەد و شانزدان.

ئىنگلىز و فەرەنكسە جەمىيان
ساترنج كىر، سەر ئاخا كوردان.
پاشى، ئىسمەت چوويە لۆزان
وہلات ڧاڧارتە، چار بازاران

گەلى كورد كەفتە گازندان
ھەژمارا بست ھەزار گوندان
ناقتى ھەفت سەد ئەشیرەتان
پىنچ سەد ھەزار كلۆمەتران.

نەخشە ھەيە چار بەر و پان.
بن سوزى ھەتا كەرمان
رۆژھەلاتە نازرىجان
سەلەماستى ھەتا كۆبان

تەماشە بکەن ھىيران
نە ترسىا ژ مان و نەمانى

شىخ عوبەيدىلآە سەيدە
لەشكەرى وى سپى و ئەگىدە
ھەژاندی بوو قەرس و بازىدە
سووارى فىلى ساترىنجانى

عوبەيدلآە بەرخوہدان كىر
جەپھە شاھى ئەجەم ڧەكر
ئۆسمانىان ھارى نەكر
برىە مووسل گرتىخانى

جەھوہر ئاغايى شكاكان
سووارىت ھەسپان و مىرچاكان
چوو تەڧرىزى ناڧ سەرۆكان
سووارى سپى ساترنجا

جەھوہر ئاغا ژ كووردايە
ئاقلەندى ئەشیرايە
دىوانخانى چووك ڧەدایە
گوورزەك ھاتى ژ تەھرانى

عەبدووسسەلام شىخى بارزان
تە بۆراندن دوو سى ڧەرمان
ژ بۆ كووردان ڧەكر مەيدان
كەلاتا سپى ساترنجانى

شىخى بارزان نەڧىسى سەيد
راكرن شەش ھزار مرید

خەندىك سەر جەنن سۆران
بر و بۆشن كوورپىت بابان
هەورەمان لۆرى و ئەردەلان
بست و دوو ئەشیرىت جافان

هەلەپچە يە ریزا هەشتان
كۆچبەر كرن ژ وارپىت وان.
هەلوەشاندىن چەند خانەدان
گوند و باژار كافل و ویران

شىخ ئەھمەد رابوو ل بارزان
مەلا مستەفا قەھرەمان
وان هەبوو لەشكەرەك گران
سمكۆ شكاك پالدا ئیران

شىخ مەھموود ئە ل سوولەيمان
شىخ سەيد ئە نووەر ئیھسان
سەيت رزا گرت بن فەرمان
قازى مەھمەد و مەيدان

چارچراپە چلو هەفتان
نەما چەرخى زەپت و رەپتان
پیرە ميران هەتا گەنجان
ئاشتى تقيت ئەفان قەنجان

كووشتن بەس ئە تەخت و تانجان
ئەفە دیوانا ساترنجان
بەرە قازى نا گرىت وەجان
بەلكوو بخوونن لاو و جان.

بادنانە نیشەكا وان
برادۆستینە كوو جیران!
جۆت ئەشیرەت گەردى و شىروان
چىايى گۆفەندى رەوشا وان.

ژىك فەكرن دەشت و زۆزان
كانى سوولاف و سەد مەيدان
دۆلا هەركى شىفا بەنان.
جەنن دۆسكان نىروە و رىكان.

ئورەمار و ئەرتوووش و خان
پىناشپىنە ناف چەليان
بەروارپنە گولى سەنديان
تیار بەلاف ئە قەشووران

شەرنەخى سى گەليپت گۆيان
چەند ئەشیرىت ھاجى بەيران
شلت كۆچەر و چووخ سۆران
ئەفە ئەو ن سەر سىنۆران.

دانزە ئاشر كەفتن دۆران
دا خەلك ب زانن مەخدووران
گەرگەرپنە سۆوارپت ھەسپان
ئەو ميرانن نە وەستان.

شەنگار قوونتپیرە بەندەوان
رۆژ ئاقايە دەشتا ھەپان
بۆتان بادىنى تىك ھەژيان
ھەشت ھەزار بارزانى نەمان